

Iisalmen maastopyöräreitit – merkittyyä polkuja talkoovoimin

Teksti: Tiina Riikonen, Suomen Latu ry

Taustatiedot ja kommentit:

Maastopyöräilyn harrastaja ja aktiivitoimija Usko Juntunen, Iisalmi

Vapaa-aikajohtaja Pekka Partanen, Iisalmen kaupunki. Pekka.partanen@iisalmi.fi

Iisalmi on 22 000 asukkaan kaupunki Pohjois-Savossa. Iisalmi on Ylä-Savon talousalueen (62 000 as) toiminnallinen keskus, joka sijoittuu valtatie 5:n varrelle Kuopion ja Kajaanin välille.

Iisalmen Paloisvuorelle ja Saunaniemeen on tehty paikallisten maastopyöräilijöiden voimin ja kaupungin myötävaikutuksella maastopyöräireittejä. Maastopyöräilyreitit tehtiin jo vuonna 2011 ja yhteistyö harrastajien ja kaupungin välillä on jatkuva. Paloisvuori on monipuolinen ulkoilualue ja liikuntakeskus.

Paloisvuoren ulkoilualueella ja viereiselle Saunaniemen alueella on nyt yhteensä noin 14 kilometriä merkittyyä maastopyöräilypolkuja. Iisalmi lienee ensimmäisiä kaupunkeja, missä maastopyöräilyä varten on tehty merkittyyä polkuja kuntalaisten käyttöön. Kaupungin vapaa-aikakeskus ja maastopyöräilyaktiivit yhdessä työstivät merkityt maastopyöräpolut, jotka ovat nyt kaupungin avoimena liikuntapaikkana kaikkien käytössä. Reittien toteuttaminen kaupungille on tullut maksamaan kaikkiaan noin 5000 euroa sisältäen mm. sorastukset, opastaulut ja pieniä ojasiltoja ja muita turvallisuussyistä tehtyjä muutoksia reiteillä.

Paloisvuoren alueella myös on valaistuja latuja ja kuntoreittejä, koirapolku, luontopolku, kiintorasteja, mtb-reitti, frisbee-golf-rata, rullasuksirata. Maastopyöräilypolut palvelevat aktiiviharrastajien lisäksi myös perheitä ja muidenkin lajien harrastajia. Iisalmessa harrastetaan esim. maasto-triathlonia ja -duathlonia, joissa maastopyöräily ja maastajuoksu tapahtuu Paloskin reiteillä. Reitillä on pidetty jo kahdesti maasto-duathlonin SM-kisatkin. Kaupungilla on joustava ja myönteinen asenne eri liikuntalajeihin - harrastajaryhmien toiveita kuunnellaan ja resurssien mukaan tuetaan.

Maastopyöräilyreitin taustaa

Ulkoilualue on pääosin kaupungin omistama. Kaupungin ja viereisiä seurakunnan maa-alueita hyödynnetään ulkoiluun monipuolisesti. Maastopyöräireitin suunnittelu ja merkkäminen liittyi Paloisvuoren ulkoilualueen kokonaiskehittämiseen: monipuolisia liikuntatoimintoja on keskitetysti samalla ulkoilualueella. Keväällä 2011 kaupungin vapaa-aikapalvelukeskus VAPAKE kutsui harrastajat suunnittelupalaveriin koskien maastopyöräilyä Paloisvuoren alueella. Oli tullut palautetta siellä ajelevista maastopyöräilijöistä: muut ulkoilijat olivat kyselleet, onko pyöräily luvallista. Sen sijaan, että Vapaa-aikapalvelukeskus olisi lähtenyt rajoittamaan pyöräilyä, sitä haluttiin edistää suunnittelemalla ja merkkäamalla reittejä.

Suunnittelu ja reitin toteuttaminen

Iisalmessa ei ole lajiin erikoistunutta pyöräilyseuraa, mutta joukko aktiivisia maastopyöräilijöitä on harrastanut lajia alueella jo pidempään. Vuoden 2006 paikkeilla maastopyöräily oli lisääntynyt ja ajelu keskittyi lähinnä latupohjille ja kaupungin ulkopuolella Elimäelle ja Ohenmäen alueelle, mihin oli

polkuyhteys Paloisvuorelta. Sitten aluetta kaavoitettiin asuinalueeksi ja osa poluista hävisi ja ajaminen keskittyi enemmän Paloisvuoren alueelle.

Satunnaisen ajelun sijaan harrastajat olivat vähän kerrassaan suunnitelleet Paloskin ja ympäristön polkuverkostosta käyttöönsä yhtenäisen lenkin perustuen olemassa oleviin latupohjiin ja vanhoihin polkuihin. Poluista oli muodostunut yhtenäinen ajoreitti jo vuosien 2008 ja 2009 tienoilla.

Vuonna 2011 alueen kehittämiseen liittyneen reittihankkeen puuhamiehenä toimi paikallinen pitkän linjan pyöräilijä Usko Juntunen, maastopyöräilyn harrastaja vuodesta 1995.

”Ilman sen kummempia byrokratian kiemuroita saimme valtuudet suunnitella reitin ja esittää se hyväksyttäväksi. Pääosa reitistä kulkee kaupungin maalla. Osa reitistä kulkee seurakunnan mailla, mutta kaupunki hoiti lupa-asiat kuntoon seurakunnan kanssa. Suunnittelu oli harrastajille sikäli helppoa, että jo aiemmin harrastajien käyttämän ajoreitin lähtökohtana oli, ettei se häiritse muuta ulkoilua. Uudet viralliset reitit suunniteltiin näitä jo käytettyjä pyöräpolkuja hyödyntäen. Reiteillä linjasimme esimerkiksi vilkkaassa käytössä olevan pururadan ylitykset siten, että niihin tullaan pyörällä hiljaista vauhtia. Alamäet on lähes kaikki linjattu hitaaseen maastoon, jolloin vauhti ei pääse nousemaan. Osa ylämäistä on vastaavasti helpompaa ja leveämpää baanaa. Osa reitistä kulkee latupohjia pitkin, osa vähällä käytöllä olleilla poluilla ja osa samaa uraa luontopoluksi merkityn polun kanssa. Yhtenäisestä reitistä puuttuvilla pätkillä etsimme sopivan linjan ja sitä samaa pätkää edestakaisin ahkerasti ajamalla saimme aikaan uran. Reitien merkintöjen ja ajamisen keskittymisen myötä reiteistä on muodostunut hyviä luonnonmukaisia polkuja, jotka palvelevat maastopyöräilyä monipuolisesti.

Paloisvuoren itärinteellä ja vuoren päällä kulkevat polut on tehty lähes kokonaan ajamalla ja lihasvoimin raivaamalla: talkoovoimin lapioilla ja rautakangilla sekä vesureilla ja oksasaksilla. Harrastajien talkoovoimin asennettiin pitkoksia, mutta esim. moottorisahaa talkoolaiset eivät käyttäneet. Joihinkin ojien ylityksiin tehtiin pieniä siltoja sekä loivennettiin penkkoja ajamisen helpottamiseksi. Pitkoksia korjattiin paremmin pyöräilyyn sopiviksi, esim. karhennettiin ja jyrkkiin mutkiin tehtiin levennyksiä. Polun mutapaikkoihin tuotiin soraa tai laitettiin kiviä parantamaan ajettavuutta. Myös kallionkolojen ajettavuutta on parannettu mm. latomalla kiviä ja maata kolojen täytteeksi.

”Vaikka maastopyöräily on marginaalilaji näillä kulmilla, kaupungin vapaa-aikakeskus on kyllä kiitettävästi huomioinut lajin toiveet. Kävelijät ja maastopyöräilijät sopineet samoille poluille eikä ihmeempiä ristiriitoja ole ollut sen jälkeen kun polut merkittiin maastopyöräilyyn. Harrastajaporukan herrasmiessopimuksen mukaan talvisin laduilla ei ajeta ja sekin käytäntö on toiminut ilman ongelmia.”

Reitit 8,5 km ja 5 km

Paloisvuoren 8,5 km reitillä on melko isot korkeuserot, joten maastopyöräreitistä on saatu vaihteleva ja fyysisesti vaativa. Paloisvuoren lenkki onkin tarkoitettu jo hieman maastokokemusta hankkineille kuskeille. Osuudelta löytyy niin kallioita, matalaa juurakkoa kuin kivikkoakin. Ajotekniseltä vaativuudeltaan Paloskin reitti on maratoncup-reittien tasoa. Reitti sopii siis hyvin aktiiviharrastajille, mutta myös kokemattoman on mahdollista harjoittaa ajotaitojaan. Halutessaan teknisimmät osuudet voi kiertää vierellä kulkevan latupohjan kautta, sillä reittimerkit näkyvät hyvin ”ohituskaistalle”. Reittiä ensimmäistä kertaa ajava voi joutua taluttamaan pari lyhyttä laskua, mutta kokeneet maastopyöräilijät selvittävät lenkin jalkautumatta paria lyhyttä nousupätkää lukuun ottamatta. Paloskin reittiä suositellaan ajettavaksi yksisuuntaisena.

Saunaniemen n. 5 kilometrin mittainen lenkki on perustyyppistä ja pääosin melko tasaista metsäpolkua, jossa ei juuri ole korkeuseroja. Muutama lyhyt juurakko ja helpohko kivikko löytyy Saunaniemen lenkiltäkin, mutta reitti sopii hyvin myös kokemattomille maastopyöräilijöille. Saunaniemen kierrosta voi ajaa vapaasti kumpaankin suuntaan.

Tiedotus reiteistä ja opastus maastossa

Reitin merkkaus ja opasteet ovat liikuntatoimen asettamat. Reitin varrella parissa kohtaa on opastaulu, jossa on kartta maastopyöräreitistä. Samassa taulussa on tietoa myös muiden ulkoilulajien liikuntapaikoista. Maastopyöräily siis tuodaan esiin tasapuolisesti muiden ulkoilulajien rinnalla, ja reitit ovat siten kaikkien ulkoilijoiden löydettävissä. Ulkoilualueella kyseessä on luonnon olosuhteet ja tavanomainen luonnossa liikkuminen, joten erityisiä turvallisuussääntöjä ei ole erikseen annettu. Ulkoilu eri tavoin tapahtuu ulkoilijoiden omalla vastuulla. Esim. luontopolun polku on luonnonmukainen eikä sitä ole erityisesti tasattu kävelijöitä eikä pyöräilijöitä varten. Esimerkiksi pyöräilyä kaihtavat kävelijät voivat kartan ja opasteiden mukaan valita muita kulkureittejä. Eri käyttäjien ohjaaminen omille reiteilleen jo sinänsä parantaa eri ulkoiluryhmien turvallisuutta. Reittikartta löytyy myös Iisalmen kaupungin nettisivuilta.

Maastopyöräreitti on merkattu maastossa selvästi näkyvin maastopyörämerkein ja lisäksi puihin maalatuin merkein. Risteyskohdissa on lisäksi nuoliopasteita. Pahimpia kiviä on merkitty maalilla, jolloin ne ovat esimerkiksi kisakäytössä kovemmassakin vauhdissa helpommin huomattavissa. Varoitusmerkkejä tullaan lisäämään, mikäli tarvetta esiintyy.

Talviaikana Paloskilla on mm. laskettelurinne, latuja ja lasten pulkkamäki, joten lumikaudella alueen reittejä ei voi käyttää pyöräilyyn.

Iisalmen liikuntapalvelut:

<http://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Liikuntapalvelut>

Keväällä 2016 Iisalmen kaupungin nettisivuille on tulossa Paloisvuoren liikunta-aluetta koskeva ilmakuvausena tehty esittelyvideo, jossa näkyvät myös maastopyöräilyreitit.

Maastopyöräreittien ylläpito

Kaupunki ja harrastajat tekevät aktiivista yhteistyötä myös reittien ylläpidossa. Maastopoluilla käyttö on kunnossapitoa: poluthan pysyvät auki, kun niitä ajetaan riittävästi. Kunnan vapaa-aikakeskus hoitaa tarpeen mukaan isomman kunnossapidon. Mikäli turvallisuuden kannalta oleellisia puutteita huomataan, ne korjataan kaupungin toimesta. Esimerkiksi ojien ylistykset on kaupungin toimesta laitettu riittävän hyvään kuntoon turvallisuutta ajatellen. Pääosa reitistä on kuitenkin olemassa olevaa polkua, joten isompia materiaalitarpeita ei paljon ole ollut. Pehmeitä maastonpaikkoja pyritään tarvittaessa sorastamaan, mikäli polut kuraantuvat liikaa.

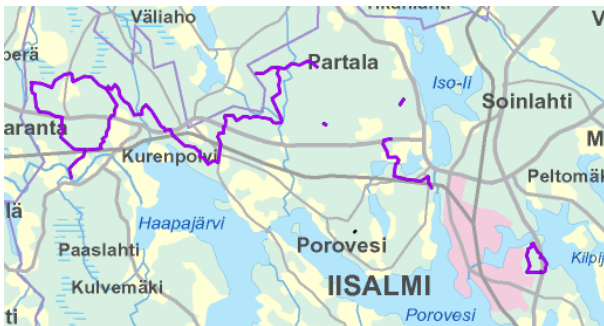
Pientä ylläpitoa harrastajat tekevät omatoimisesti reitillä ajaessaan. Esimerkiksi polulle pudonneiden risujen siivous, ojien tai rumpuputkien avaaminen tai esiin tulleiden terävien kivien poistaminen tehdään pyörälenkin yhteydessä. Suuremmista puutteista ja toiveista pyöräilijät ilmoittavat liikuntatoimelle. Kaupunki toimittaa tarpeen mukaan materiaaleja ja tarvikkeita, esim. soraa tai puutavaraa ojien ylitysten siltoihin tai pitköspuiden korjaamiseen ja lajiaktiivit talkoovoimin asentavat ne paikoilleen ja levittävät soran käsipelillä. Ilman isojen koneiden käyttöä polku pysyy kapeana ja luonnonmukaisena eikä ympäröivä

luonto kärsi kunnossapidosta. Kirjallista sopimusta reittien kunnossapidosta ei ole vaan toimet perustuvat toimijoiden väliseen luottamukseen ja hyväksi todettuun yhteistyömalliin.

Iisalmen muita maastopyöräilyreittejä

Lipas-palvelussa on merkitty maastopyöräilyyn maastoreittejä

- Iisalmi-Runni retkeilyreitti 62 km (patikointi, maastopyöräily, ratsastus ym. yhteiskäyttö)
- Kilpijärven rantareitti: Paloisvuoren kiertävä latu, joka kesäaikaan on maastopyöräreittinä 3,8 km
- Paloskin mtb-reittejä ei ole päivitetty Lipakseen

Kuva: Maastopyöräireittejä Liikuntapaikat.fi -palvelussa

Kuva: Opastaulu Iisalmen maastopyöräilyreiteistä. Pohjoisempi on Paloskin 8,5 km reitti ja eteläisempi Saunavuoren 5 km reitti.

Paloskin merkitty reitti videona (Janne Kainulainen): <https://www.youtube.com/watch?v=UrFnr575liU> : Videolla näkyy hyvin polun luonne ja reitin vaihtelevuus.

